

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 20/2000 vp**

**Puhemiesneuvoston ehdotus uudeksi valtion-
tilintarkastajien johtosäännöksi**

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä toukokuuta 2000 lähettäessään puhemiesneuvoston ehdotuksen uudeksi valtiontilintarkastajien johtosäännöksi (PNE 2/2000 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiaasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- eduskunnan apulaispääsihteeri Jouni Vainio
- erityisasiantuntija Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
- tarkastusneuvos Ilkka Tenhiälä ja hallintoyli-tarkastaja Kaj Laine, valtiontilintarkastajain kanslia.

PUHEMIESNEUVOSTON EHDOTUS

Puhemiesneuvoston ehdotus sisältää ehdotuksen valtiontilintarkastajien johtosäännön uudistamisesta kokonaisuudessaan. Ehdotus liittyy eduskunnassa perustuslakiuudistuksen johdosta aloitettuun ohje- ja johtosääntöjen uudistamiseen. Ehdotuksen tavoitteena on korostaa valtiontilintarkastajien toiminnan valvovaa luon-

netta, siirtyä tilivuosisipohjaisesta tarkastuksesta jatkuvaan valvontaan sekä muuttaa valtiontilintarkastajien toimikausi vastaamaan kansanedustajan toimikautta. Ehdotus sisältää säännökset myös valtiontilintarkastajien palkkiosta.

Ehdotettu johtosääntö on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2000.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Perustuslain 90 §:n 1 momentin mukaan eduskunta valvoo valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Tätä varten eduskunta valitsee keskuudestaan valtiontilintarkastajat. Valtiontalouden parlamentaarista valvontaa täydentää perustuslain 90 §:n 2 momentissa tarkoitettu valtiontalouden tarkastusvirasto (ks.

HE 39/2000 vp). Valtiontilintarkastajien lukumäärästä säädetään eduskunnan työjärjestyksen 12 §:ssä, joka sisältää säännökset myös tilintarkastajien tehtävästä antaa eduskunnalle vuosittain kertomus ja tarvittaessa erilliskertomuksia. Valtiontilintarkastajat on eduskunnan valitsema toimielin, jolle eduskunta voi perustuslain

52 §:n 2 momentin nojalla hyväksyä johtosäännön.

Perustuslaissa ei säädetä valtiontilintarkastajien toimikaudesta eikä asiasta ole annettu säännöksiä myöskään eduskunnan työjärjestyksessä. Valtiontilintarkastajien toimikaudesta voidaan siten säätää johtosäännössä ehdotetulla tavalla (HE 1/1998 vp, s. 141/I ja PNE 1/1999 vp, s. 10/II).

Valiokunta on perustuslakiuudistuksesta antamassaan mietinnössä pitänyt mahdollisena, että alemmanasteisia säännöksiä uudistettaessa korostetaan valtiontilintarkastajien valvovaa ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastavaa roolia. Samassa yhteydessä valiokunta on katsonut, että valtiontilintarkastajien ja tarkastusviraston välinen yhteistyö ei ole ristiriidassa viraston riippumattomuusvaatimuksen kanssa (PeVM 10/1998 vp, s. 24—25). Johtosääntöehdotuksen säännökset valtiontilintarkastajien valvontatehtävistä ja niiden rajaamisesta pääasiassa valtiontalouden yleiseen tilaan ja hoitoon samoin kuin säännökset tilintarkastajien yhteistyöstä tarkastusviraston kanssa vastaavat valiokunnan aikaisemmin ilmaisemia kantoja.

Valtiontilintarkastajiin ei sovelleta perustuslain 50 §:n eikä eduskunnan työjärjestyksen 43 §:n säännöksiä eduskunnan toiminnan julkisuudesta. Perustuslakiesityksen perusteluissa on pidetty lähtökohtana sitä, että valtiontilintarkastajien toiminnan julkisuutta ja salassapitoa koskevat säännökset annetaan tilintarkastajien johtosäännössä (HE 1/1998 vp, s. 99/II). Ehdotuksen 14 §:n 1 momentin mukaan valtiontilintarkastajien toiminnassa noudatetaan soveltuvin osin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Valiokunnan mielestä asiasta voidaan säätää johtosäännössä ehdotetulla tavalla.

Ehdotuksen 14 §:n 2 momentin mukaan valtiontilintarkastajien kertomukseen voidaan sisällyttää myös salassa pidettävää tietoa, jos siihen on perusteltua syytä. Säännös on sinänsä tarpeellinen ja perusteiltaan hyväksyttävä, koska muussa tapauksessa julkisuuslain salassapito-

säännökset rajoittaisivat tilintarkastajien oikeutta antaa kertomuksessaan tietoja eduskunnalle. Valtiosäännön kannalta ongelmallista on kuitenkin se, että tietoja on lailla säädetty salassa pidettäväksi myös esimerkiksi perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän ja perustuslain 15 §:ssä turvatus omaisuuden suojaamiseksi. Tällaiset painavat salassapitoperusteet tulee ottaa tilintarkastajien toiminnassa huomioon siten, että kertomuksessa ei julkisteta tietoja esimerkiksi liike- tai ammatillisalaisuudesta tai henkilön taloudellisesta asemasta, ellei siihen ole valtiontalouden valvontaan liittyvää huomattavaa tarvetta (vrt. eduskunnan työjärjestyksen 43 §:n 3 momentti). Valiokunnan mielestä ehdotettua säännöstä on syytä pyrkiä tässä suhteessa vielä täsmentämään. Suhteellisuusperiaatteen korostamiseksi säännökseen on asianmukaista sisällyttää lauseke, jossa tilintarkastajia kehoitetaan yleisesti välttämään yksilöityjen salassa pidettävien tietojen julkistamista kertomuksessa.

Johtosäännön 4 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi valtiontilintarkastajien oikeudesta saada tarpeellisina pitämiään tietoja ja selvityksiä maksettua valvonnan kohteelta. Säännös on tietojen ja selvitysten maksuttomuuden vuoksi tarpeellinen. Muutoin ehdotettu sanamuoto on kuitenkin syytä tarkistaa perustuslain 90 §:n 3 momentin sanontaa vastaavaksi.

Ehdotuksen 15 §:n johdosta valiokunta pitää tarpeellisena, että erikseen arvioidaan, missä määrin valtiontilintarkastajan tehtävä on asiallisesti rinnastettavissa eduskunnan valiokunnan jäsenyyteen, ja tältä pohjalta selvitetään valtiontilintarkastajalle suoritettavan erityisen palkkion aiheellisuutta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa asiaa valmistellessaan huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 9 päivänä kesäkuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Ville Itälä /kok	Heli Paasio /sd
vpj.	Riitta Prusti /sd	Osmo Puhakka /kesk
jäs.	Gunnar Jansson /r	Petri Salo /kok
	Jouko Jääskeläinen /skl	Arto Seppälä /sd
	Paula Kokkonen /kok	Ilkka Taipale /sd
	Jouni Lehtimäki /kok	vjäs. Veijo Puhjo /vas
	Johannes Leppänen /kesk	Pekka Ravi /kok.
	Pekka Nousiainen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.